Süleyman Demirel

Siyâsî lider ve devlet adamı. Isparta İslâmköy'de 1924'te doğdu. 17 Haziran 2015 te Ankara'da öldü.

Türk örf ve âdetlerine, dînine bağlı bir çevrede büyüdü. İlkokulu İslamköy'de okudu. Orta ve lise tahsillerinden sonra, İstanbul Teknik Üniversitesinin İnşaat Mühendisliği bölümünü bitirdi (1949). Elektrik Etüt İdâresinde işe başladıktan bir müddet sonra ihtisas için, ABD'ye gitti. Oradan dönüşte Devlet Su İşleri Genel Müdürü oldu (1955-1960). Bu görevden ayrıldıktan sonra, bir müddet serbest çalıştı ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde öğretim üyeliği yaptı.

1964 yılında Adâlet Patisine giren Süleyman Demirel, partinin Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala'nın ölümü üzerine, yapılan seçimlerde büyük bir çoğunlukla Genel Başkanlığa seçildi. Hâfızasının kuvveti, Türkiye'nin meselelerine bakış açısı, topluma hitâbetindeki samîmiyet, onu kısa zamanda siyâsetin önde gelen simâları arasına soktu. 1965'te iktidarda olan İnönü hükümetini, diğer partilerle anlaşarak güvensizlik oyu ile düşürdü. Bağımsız Hayri Ürgüplü'nün kurduğu yeni hükümette Süleyman Demirel, Başbakan Yardımcısı olarak görev aldı. O andan îtibâren yılların politika kurdu, rakiplerini eritmekte tecrübe sâhibi İnönü'nün yıkıcı muhâlefetine hedef oldu.

Süleyman Demirel, 10 Ekim 1965'te yapılan genel seçimlerde Isparta milletvekili olarak parlamentoya girdi. Adâlet Partisi, oyların % 52,7'sini alarak 240 milletvekili çıkardı. Bunun üzerine yeni hükümet kurmakla görevlendirilen Süleyman Demirel, 11 Kasım 1965'te güvenoyu alarak Başbakan oldu. 12 Ekim 1969 yılında yapılan genel seçimlerde de tekrar Isparta milletvekili seçildi. Partisi 256 milletvekili kazanınca Başbakanlığa devam etti. Parti içi görüş ayrılıkları, iç ve dış muhâlefetin çalışmalarının sonucunda, 1970 bütçesi mecliste reddedildi. Bunun üzerine istifâ etti. Tekrar hükümeti kurmakla görevlendirilince, 15 Mart 1970'te güvenoyu aldı.

Silahlı Kuvvetlerin 12 Mart 1971 muhtırası üzerine Başbakanlıktan istifâ etti. 1973 seçimlerinde tekrar Isparta'dan milletvekili oldu. 31.3.1975-21.6.1977 târihleri arasındaki koalisyon hükümetinin Başbakanlığını yaptı. 1977 genel seçimlerinden sonra 21.7.1977-5.1.1978, 12.11.1979-12.9.1980 târihleri arasında Başbakanlık görevlerine devâm etti.

Üniversitelerde, işçi teşekküllerinde ve muhâlefette, rejimi değiştirme

boyutlarına varan anarşi önlenemez hâle gelince, Silahlı Kuvvetler Türkiye Cumhûriyetini koruma ve kollama haklı gerekçesiyle iktidâra 12 Eylül 1980'de el koydu. Hemen ardından Hamzakoy'da (Gelibolu) bir süre göz altında tutuldu. Bundan sonra siyâsî parti faaliyetleri yasaklandı, sonra da partiler kapatıldı. Böylece kendine has özellikleri, hoşgörürlülüğü, iktisâdî alandaki hamlelerin, barajların, yolların ve büyük fabrikaların kurucusu olarak tanınan Süleyman Demirel'in 1982 Anayasasına göre on sene müddetle siyâsetle uğraşması yasaklandı.

Süleyman Demirel'in başbakanlığı zamânında Ali Ağa Rafinerisi, İskenderun Demir Çelik Fabrikası, Keban Barajı, Güneydoğu Anadolu'yu sulayacak olan GAP Projesi, Boğaz Köprüsü gibi önemli tesisler yapıldı. İktisâdî alanda gelişmelerin yanında, Türkiye Cumhuriyeti dış ödeme dengesi, ilk defâ müspet netice verdi.

1983 Mayıs ayında, siyâsî partilerin kurulup faâliyet göstermesine izin verildikten sonra siyâset yasağını çiğnediği için bir grup AP ve CHP'lilerle birlikte bir süre Çanakkale Zincirbozan'da tekrar gözetim altına alındı. 6 Eylül 1987'de yapılan halk oylamasından sonra siyâset yasağı kalkan Demirel, 24 Eylül 1987'de Doğru Yol Partisinin (DYP) genel başkanlığına seçildi. 29 Kasım 1987'de yapılan seçimlerde Isparta'dan milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi.

Süleyman Demirel, 20 Ekim 1991 milletvekili erken genel seçimlerinde DYP'nin genel başkanı olarak Isparta'dan milletvekili adayı oldu. Milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi. Genel başkanı olduğu Doğru Yol Partisi(DYP), ülke genelinde kullanılan oyların % 27,04'ünü alarak 178 milletvekili çıkardı. Büyük Millet Meclisinde birinci parti durumuna yükseldi.

Süleyman Demirel, mecliste 88 milletvekili ile üçüncü durumda olan SHP ile Koalisyon kurarak 24 Kasım 1991'de Türkiye Cumhûriyetinin 49. hükümetini kurdu.

12 Eylül 1980 askerî harekâtıyla başbakanlıktan uzaklaştırılan Süleyman Demirel, azimli ve gayretli çalışmaları sonucu on bir sene sonra tekrar yedinci defâ başbakan olmayı başardı. Hükümeti kurarken SHP ile işbirliği yapması genel görüşlerinde büyük değişiklikler olması, kendisini sevenlerde kaygılar uyandırdı.

Süleyman Demirel, 8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın âni vefâtıyla boşalan Cumhurbaşkanlığı makâmına, 16 Mayıs 1993'te Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin üçüncü turunda 245 milletvekilinin oyunu alarak Türkiye Cumhûriyetinin dokuzuncu Cumhurbaşkanı oldu. Böylece

milletvekilliği ve başbakanlığı sona erdi.